

Propisi o gospodarenju posebnim kategorijama otpada

Alan Vajda*

U članku se daje pregled podzakonskih propisa koji se odnose na posebne kategorije otpada koji su doneseni temeljem aktualnog i ranijeg Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN, broj 94/13, 73/17, 14/19 i 98/19) koji su ostali na snazi do donošenja novih podzakonskih propisa sukladno odredbama Zakona o gospodarenju otpadom (NN, broj 84/21).

1. Posebne kategorije i gospodarenje otpadom

Posebne kategorije otpada su tokovi otpada za koje se propisuju posebni uvjeti gospodarenja i to:

1. otpadni tekstil i obuća, otpadna ambalaža, otpadne gume, otpadna ulja, otpadne baterije i akumulatori, otpadna vozila, građevni otpad i otpad koji sadrži azbest, medicinski otpad, otpadna električna i električna oprema, otpad iz proizvodnje titan dioksida, otpadni poliklorirani bifenili i poliklorirani terfenili, plastika za jednokratnu uporabu i ribolovni alati koji sadrže plastiku.
2. određeni otpad za koji ministar pravilnikom iz stavka 3. ovoga članka utvrdi da je potrebno odrediti poseban način gospodarenja tim otpadom i
3. određeni tok otpada za koji je propisom Europske unije uređen način gospodarenja.

Gospodarenje otpadom koji se smatra posebnom kategorijom otpada, mora se provoditi na način da se ne ugrožava zdravlje ljudi i ne uzrokuje štetni utjecaj na okoliš, a posebno:

1. ne uzrokuje rizik od onečišćenja mora, voda, tla i zraka te ugrožavanja biološke raznolikosti
2. ne uzrokuje neugodu zbog buke i neugodnih mirisa
3. prilikom obavljanja postupka i tehnološkog procesa gospodarenja otpadom, obvezno postupanje posjednika toga otpada i drugih dionika sustava gospodarenja posebnom kategorijom otpada te pojednosti načina rada organizacije propisuje ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja pravilnikom kojim se uređuju posebne kategorije otpada u sustavu Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, ambalaža i otpadna ambalaža i plastični proizvodi za jednokratnu uporabu.

Gospodarenje otpadnim tekstilom i otpadnom obućom

Gospodarenje otpadnim tekstilom i otpadnom obućom propisano je odredbama Pravilnika o gospodarenju otpadnim tekstilom i otpadnom obućom (Narodne novine, broj 99/15) koji propisuje postupke gospodarenja otpadnim tekstilom i otpadnom obućom, uvjete gospodarenja

otpadnim tekstilom i otpadnom obućom, vrste otpadnog tekstila i otpadne obuće, zahtjeve u pogledu sakupljanja otpadnog tekstila i otpadne obuće, obveze vođenja evidencija, obveze i način ispunjavanja obveza proizvođača tekstila i obuće, način obveznog postupanja posjednika otpadnog tekstila i otpadne obuće te druga pitanja u svezi tekstila i obuće i otpadnog tekstila i otpadne obuće u svrhu uspostave sustava odvojenog sakupljanja otpadnog tekstila i otpadne obuće.

Odredbe navedenog Pravilnika primjenjuju se na sve vrste tekstila i obuće koje se koriste u kućanstvu te u komercijalnim, industrijskim, institucionalnim i drugim djelatnostima, osim tekstilne ambalaže koja je regulirana posebnim propisom o gospodarenju otpadnom ambalažom, time da su sve tvrtke, građani i obrtnici koji se bave razvijanjem, proizvodnjom, preradom, prodajom, uvozom ili izvozom proizvoda od tekstila dužne u prodajnom prostoru većem od 400 m² ili njegovoj blizini na vidljivom mjestu postaviti spremnike za skupljanje navedene vrste otpada.

Međutim, što se tiče gospodarenja navedenom vrstom otpada, ističemo da je:

- proizvođač dužan omogućiti preuzimanje otpadnog tekstila i otpadne obuće one vrste koju stavlja na tržište na području Republike Hrvatske od posjednika otpadnog tekstila i otpadne obuće.
- prodavatelj dužan osigurati preuzimanje otpadnog tekstila i/ili otpadne obuće u svojem prodajnom prostoru od posjednika iz kućanstva, bez naknade i bez obveze kupnje, i to za onu vrstu tekstila odnosno obuće koja se predaje kao otpad, a koju ima u svom asortimanu prodaje.
- prodavatelj dužan, na vidljivom mjestu, u svojem prodajnom prostoru ili neposrednoj blizini istog pod njegovim nadzorom osigurati spremnike za sakupljanje otpadnog tekstila i/ili otpadne obuće.

Gospodarenje ambalažom i otpadnom ambalažom

Gospodarenje ambalažom i otpadnom ambalažom propisano je Pravilnikom o ambalaži i otpadnoj ambalaži (Narodne novine, broj 88/15, 78/16, 116/17, 14/20, 144/20 i 84/21) kojim su propisani postupci i ciljevi u gospodarenju

otpadnom ambalažom, uvjeti gospodarenja ambalažom i otpadnom ambalažom, zahtjevi u pogledu sakupljanja, skladištenja i obrade otpadne ambalaže, zahtjevi u proizvodnji, stavljanju na tržište i uporabi ambalaže, način i uvjeti označavanja ambalaže, obveza vođenja evidencije i dostave izvješća, obveze i način ispunjavanja obveza proizvođača proizvoda pakiranih u ambalažu, obveze i način obveznog postupanja posjednika otpadne ambalaže sadržaj programa za obavljanje usluge sakupljanja otpadne ambalaže, te druga pitanja u svezi ambalaže i otpadne ambalaže, time da se odredbe ovog Pravilnika odnose na svu ambalažu stavljenju na tržište i na sav ambalažni otpad koji se koristi ili je nastao u industriji, trgovini, uslužnim djelatnostima, kućanstvima ili bilo kojeg drugog izvora neovisno o uporabljenom materijalu.

Ambalažni otpad se sprema, ovisno o vrstama ambalaže, u spremnike ili drugu odgovarajuću opremu koja mora sadržavati naziv ambalažnog otpada koji se u njih sprema, uputu o načinu spremanja te osnovne informacije o pravnoj ili fizičkoj osobi - obrtniku odgovornoj za pražnjenje naveden vrste otpada.

Naime, fizička osoba koja je u posjedu otpadne ambalaže obvezna je otpadnu ambalažu po vrsti materijala odvajati od miješanog komunalnog otpada i od ostalih vrsta otpada i odlagati u odgovarajući spremnik ili reciklažno dvorište koje je na svom području obvezna osigurati jedinica lokalne samouprave, odnosno bez naknade predavati sakupljaču, dok je pravna osoba ili fizička osoba - obrtnik koja je u posjedu otpadne ambalaže obvezna otpadnu ambalažu po vrsti materijala odvajati od miješanog komunalnog otpada i od ostalih vrsta otpada i bez naknade predavati sakupljaču.

Gospodarenje otpadnim gumama

Gospodarenje otpadnim gumama regulirano je odredbama Pravilnika o gospodarenju otpadnim gumama (Narodne novine, broj 113/16 i 84/21) kojim se propisuju postupci i ciljevi gospodarenja otpadnim gumama, uvjeti gospodarenja otpadnim gumama, vrste otpadnih guma koje se moraju sakupljati odvojeno, način obrade otpadnih guma, zahtjevi u pogledu sakupljanja i skladištenja otpadnih guma, sadržaj programa za obavljanje usluge sakupljanja otpadnih guma, obveza vođenja evidencija, obveze i način ispunjavanja obveza proizvođača guma i proizvoda koji sadrže gume, popis guma i proizvoda za koje je obvezna registracija u Registar gospodarenja posebnim kategorijama otpada, način obveznog postupanja proizvođača guma i posjednika otpadnih guma te druga pitanja u svezi guma i otpadnih guma u svrhu sprječavanja nastajanja i odlaganja otpadnih guma na odlagališta otpada, odnosno poticanja njihovog sakupljanja, ponovne uporabe, recikliranja i drugih postupaka njihove uporabe.

Gospodarenje otpadnim uljima

Gospodarenje otpadnim uljima propisano je odredbama Pravilnika o gospodarenju otpadnim uljima (Narodne novine, broj 124/06, 121/08, 31/09, 156/09, 91/11, 45/12,

86/13, 84/21) kojim se propisuje način gospodarenja otpadnim uljima, obveznici plaćanja naknada, vrste i iznosi naknada koje plaćaju obveznici plaćanja naknada za otpadna ulja, način i rokovi obračunavanja i plaćanja naknada, iznos naknada koje se plaćaju ovlaštenim osobama za sakupljanje otpadnih ulja te druga pitanja u svezi gospodarenja otpadnim uljima, time da je temeljni cilj ovog Pravilnika uspostavljanje sustava skupljanja otpadnih ulja radi uporabe i/ili zbrinjavanja, zaštite okoliša i zdravlja ljudi.

Posjednici otpadnih ulja dužni su osigurati sakupljanje i privremeno skladištenje otpadnih ulja nastalih njihovom djelatnošću, dok su posjednici otpadnih jestivih ulja, dužni osigurati da se otpadna jestiva ulja, koja nastanu pripremom hrane skupljaju odvojeno od drugog otpada u posebnim spremnicima.

Posjednik otpadnih ulja dužan je predati otpadna ulja ovlaštenom sakupljaču otpadnih ulja uz popunjeni prateći list koji je dužan ista preuzeti od posjednika bez naknade, time da je prilikom preuzimanja otpadnih ulja od posjednika ulja, ovlaštenu sakupljač otpadnih ulja dužan ovjeriti prateće listove.

Gospodarenje baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima

Gospodarenje baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima regulirano je Pravilnikom o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima (Narodne novine, broj 111/15) kojim se propisuju postupci i ciljevi gospodarenja s otpadnim baterijama i akumulatorima, uvjeti gospodarenja s otpadnim baterijama i akumulatorima, zahtjevi u pogledu odvojenog sakupljanja i obrade otpadnih baterija i akumulatora, sadržaj programa za obavljanje usluge sakupljanja otpadnih prijenosnih baterija i akumulatora, obveze vođenja evidencija i dostave izvješća, zahtjevi u pogledu baterija i akumulatora koji su proizvod, način i uvjeti označavanja baterija i akumulatora te ambalaže, obveze i način ispunjavanja obveza proizvođača proizvoda, vrste proizvoda za koje je obvezna registracija u Registar gospodarenja posebnim kategorijama otpada i način obveznog postupanja proizvođača proizvoda i posjednika otpada, te druga pitanja u svezi gospodarenja otpadnim baterijama i akumulatorima.

Prodavatelj i proizvođač koji stavlja na tržište automobilske baterije i akumulatore, dužan je osigurati preuzimanje otpadnih automobilskih baterija i akumulatora od krajnjeg korisnika koji je posjednik iz kućanstva, bez troškova po tog krajnjeg korisnika i bez obveze kupnje nove baterije ili akumulatora.

Gospodarenje otpadnim vozilima

Gospodarenje otpadnim vozilima regulirano je Pravilnikom o gospodarenju otpadnim vozilima (Narodne novine, broj 125/15, 90/16, 60/18, 72/18, 81/20, 84/21) kojim se propisuju postupci i ciljevi u gospodarenju otpadnim vozilima, način njihove obrade, zahtjevi u pogledu sakupljanja, skladištenja i prijevoza, uključujući i označavanje i opre-

manje vozila, zahtjevi u pogledu obrade otpadnih vozila i otpada nastalog obradom i s tim povezane mjerne postupke, sadržaj programa za obavljanje usluge sakupljanja otpadnih vozila, obveza prijave i dostave podataka, vođenja evidencije i dostave izvješća, obveze i način ispunjavanja obveza proizvođača vozila, zahtjevi u pogledu vozila koja se stavljaju na tržište, način obveznog postupanja proizvođača vozila, posjednika, sakupljača i obrađivača otpadnih vozila.

Također, Pravilnikom se propisuju uvjeti gospodarenja otpadnim vozilima u cilju sprječavanja nastajanja otpada od vozila, osiguranja ponovne uporabe, recikliranja i drugih načina oporabe otpadnih vozila i njihovih sastavnih dijelova kako bi se smanjilo zbrinjavanje otpada i unaprijedilo djelovanje na okoliš svih gospodarskih subjekata uključenih u životni ciklus vozila, a posebice subjekata neposredno uključenih u obradu otpadnih vozila.

Posjednik otpadnog vozila obavezan je otpadno vozilo predati sakupljaču, po mogućnosti u cijelosti, i to na skladištu sakupljača ili pozivom sakupljača na lokaciju gdje se nalazi otpadno vozilo, dok je posjednik otpadnih dijelova i materijala vozila koji nastaju održavanjem vozila iste obavezan predati sakupljaču na skladištu sakupljača ili prilikom održavanja vozila pravnoj ili fizičkoj osobi - obrtniku registranom za tu djelatnost.

Gospodarenje građevnim otpadom i otpadom koji sadrži azbest

Gospodarenje građevnim otpadom i otpadom koji sadrži azbest regulirano je Pravilnikom o građevnom otpadu i otpadu koji sadrži azbest (Narodne novine, broj 69/16 i 84/21) koji propisuje cilj sustava gospodarenja građevnim otpadom, obveze proizvođača građevnog proizvoda, način označavanja građevnog proizvoda i ambalaže, uvjeti gospodarenja građevnim otpadom, obveze vođenja evidencija o građevnom otpadu te cilj sustava gospodarenja otpadom koji sadrži azbest, obveze proizvođača proizvoda koji sadrži azbest, postupci gospodarenja otpadom koji sadrži azbest, zahtjevi u pogledu skladištenja i prijevoza otpada koji sadrži azbest, uvjeti za gospodarenje azbestnim otpadom i obveze vođenja evidencija o otpadu koji sadrži azbest.

Jedinica lokalne samouprave dužna je sudjelovati u sustavu sakupljanja građevnog i azbestnog otpada, te odrediti dostatan broj lokacija u kojoj se može izgraditi reciklažno dvorište za građevni otpad te obavljati djelatnosti sakupljanja, oporabe i zbrinjavanja građevnog otpada. Također je jedinica lokalne samouprave dužna osobi koja upravlja odgovarajućim reciklažnim dvorištem, u cijelosti nadoknaditi troškove gospodarenja građevnim otpadom koji sadrži azbest koji je nastao u kućanstvu korisnika usluge i to:

- troškove koji nastaju u reciklažnom dvorištu radi preuzimanja, skladištenja i pripreme za prijevoz,
- troškove prijevoza od odgovarajućeg reciklažnog dvorišta do odlagališta s posebno izgrađenom kazetom za zbrinjavanje azbesta i

- troškove zbrinjavanja građevnog otpada koji sadrži azbest na odlagalištu s posebno izgrađenom kazetom za zbrinjavanje azbesta.

Gospodarenje medicinskim otpadom

Gospodarenje medicinskim otpadom propisano je Pravilnikom o gospodarenju medicinskim otpadom (Narodne novine, broj 50/15, 56/19 i 84/21) čijim se sadržajem uređuju načini i postupci gospodarenja otpadom koji nastaje prilikom pružanja njege, zaštite i očuvanja zdravlja ljudi i/ili životinja, istraživačkih djelatnosti i pružanja različitih usluga kod kojih se dolazi u kontakt s krvlju i/ili izlučevinama ljudi i/ili životinja. Sukladno odredbama Pravilnika o gospodarenju medicinskim otpadom isti se dijeli na: a) zarazni otpad, b) oštre predmete, c) farmaceutski otpad, d) kemijski otpad, e) citotoksični i citostatski otpad, f) amalgamski otpad iz stomatološke zaštite i g) ostali opasni otpad - svaki otpad koji posjeduje jedno ili više opasnih svojstava iz Priloga Uredbe (EU) br. 1357/2014 i Priloga Uredbe (EU) br. 2017/997. Pravne ili fizičke osobe - obrtnici koje obavljaju djelatnost u kojoj nastaje medicinski otpad su proizvođači medicinskog otpada, te se ovisno o proizvedenim količinama dijele se na velike i male izvore, time da je čelnik velikog izvora medicinskog otpada dužan imenovati odgovornu osobu za gospodarenje medicinskim otpadom, dok je kod malog izvora medicinskog otpada isključivo odgovoran njegov čelnik.

Gospodarenje otpadnom električnom i elektroničkom opremom

Gospodarenje otpadnom električnom i elektroničkom opremom propisano je Pravilnikom o gospodarenju otpadnom električnom i elektroničkom opremom (Narodne novine, broj 42/14, 48/14, 107/14, 139/14, 11/19, 7/20 i 84/21) koji propisuje mjere za zaštitu okoliša i zdravlja ljudi, sprječavanja ili smanjivanja štetnih učinaka od nastajanja i gospodarenja otpadnom električnom i elektroničkom opremom kao i smanjivanje ukupnih učinaka korištenja prirodnih resursa te poboljšanje učinkovitosti njihova korištenja, doprinoseći time održivom razvoju.

Gospodarenje otpadom iz proizvodnje titan-dioksida

Gospodarenje otpadom iz proizvodnje titan-dioksida propisano je Pravilnikom o gospodarenju otpadom iz proizvodnje titan-dioksida (Narodne novine, broj 117/14) koji u skladu s Direktivom 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja) (preinačeno), propisuje mjere za zaštitu okoliša i zdravlja ljudi od štetnih učinaka gospodarenja otpadom iz proizvodnje titan-dioksida.

Gospodarenje polikloriranim bifenilima i polikloriranim terfenilima

Gospodarenje polikloriranim bifenilima i polikloriranim terfenilima regulirano je Pravilnikom o gospodarenju polikloriranim bifenilima i polikloriranim terfenilima (Narodne novine, broj 103/14 i 84/21) kojim se propisuju uvjeti

gospodarenja PCB-ima, otpadnim PCB-ima i opremom koja sadrži PCB, zahtjevi u pogledu označavanja, skladištenja, prijevoza i obrade, obveza vođenja evidencije, dokazivanja te dostave izvješća, uključujući izvješćivanje prema Europskoj komisiji.

2. Propisi koji ostaju na snazi do donošenja Uredbi Vlade Republike Hrvatske

Do stupanja na snagu uredbi koje je Vlada Republike Hrvatske dužna donijeti u roku od 12 mjeseci od stupanja Zakona o gospodarenju otpadom na snagu tj. do 31. srpnja 2022. godine ostali su na snazi:

- Uredba o gospodarenju otpadnom ambalažom (»Narodne novine«, br. 97/15., 7/20. i 140/20.)
- Uredba o gospodarenju otpadnim baterijama i akumulatorima (»Narodne novine«, br. 105/15. i 57/20.)
- Uredba o gospodarenju otpadnim vozilima (»Narodne novine«, br. 112/15.) i
- Uredba o graničnim prijelazima na području Republike Hrvatske preko kojih je dopušten uvoz otpada u Europu i izvoz otpada iz Europske unije (»Narodne novine«, br. 6/14.)
- Odluka o izmjenama naknada u sustavima gospodarenja otpadnim vozilima i otpadnim gumama (»Narodne novine«, br. 40/15. i 57/20.)
- Pravilnik o nusproizvodima i ukidanju statusa otpada (»Narodne novine«, br. 117/14.)
- Pravilnik o katalogu otpada (»Narodne novine«, br. 90/15.)
- Pravilnik o termičkoj obradi otpada (»Narodne novine«, br. 75/16.)
- Pravilnik o gospodarenju otpadom iz rudarske industrije (»Narodne novine«, br. 22/19.)
- Pravilnik o gospodarenju polikloriranim bifenilima i polikloriranim terfenilima (»Narodne novine«, br. 103/14.)
- Pravilnik o gospodarenju otpadom iz proizvodnje titan-dioksida (»Narodne novine«, br. 117/14.)
- Pravilnik o gospodarenju medicinskim otpadom (»Narodne novine«, br. 50/15. i 56/19.)
- Pravilnik o gospodarenju muljem iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda kada se mulj koristi u poljoprivredi (»Narodne novine«, br. 38/08.)
- Pravilnik o gospodarenju otpadnim tekstilom i otpadnom obućom (»Narodne novine«, br. 99/15.)
- Pravilnik o građevnom otpadu i otpadu koji sadrži azbest (»Narodne novine«, br. 69/16.)
- Pravilnik o gospodarenju otpadnim gumama (»Narodne novine«, br. 113/16.)
- Pravilnik o gospodarenju otpadnim uljima (»Narodne novine«, br. 124/06., 121/08., 31/09., 156/09., 91/11., 45/12., 86/13.)
- Pravilnik o gospodarenju otpadnim vozilima (»Narodne novine«, br. 125/15., 90/16., 60/18., 72/18., 81/20.)
- Pravilnik o ambalaži i otpadnoj ambalaži (»Narodne novine«, br. 88/15., 78/16., 116/17., 14/20. i 144/20.)
- Pravilnik o načinima i uvjetima odlaganja otpada, kategorijama i uvjetima rada za odlagališta otpada (»Narodne novine«, br. 114/15., 103/18. i 56/19.)

- Pravilnik o baterijama i akumulatorima i otpadnim baterijama i akumulatorima (»Narodne novine«, br. 111/15.), osim članka 31.
- Pravilnik o gospodarenju otpadnom električnom i električkom opremom (»Narodne novine«, br. 42/14., 48/14., 107/14., 139/14., 11/19. i 7/20.), osim članka 24. stavaka 2. i 3.
- Naputak o glomaznom otpadu (»Narodne novine«, br. 79/15.).

4. Zaključno

Vlada Republike Hrvatske, kao niti Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja do sada se nisu pridržavali vlastitih instruktivnih rokova za donošenje svih potrebnih podzakonskih akata temeljem Zakona o gospodarenju otpadom (Uredbi, Pravilnika, Odluka, Naputaka). Propisani rok bio je 12 mjeseci od dana donošenja navedenog zakonskog propisa, a što je isteklo 31. srpnja 2022. godine. To je u mnogome otežalo i relativiziralo primjenu Zakona o gospodarenju otpadom.

Također je potrebno ponovno istaknuti potrebu da se sve fizičke i pravne osobe kontinuirano informira da se postupak zbrinjavanja otpada koji nastaje za svih 12 posebnih kategorija otpada, provodi na način da se navedeni otpad preda ovlaštenom prijevozniku i sakupljaču određene vrste otpada prema odredbama Zakona o gospodarenju otpadom i propisa koji su na osnovi njega doneseni.

tim4pinmagazin

Narudžbenicu za pretplatu na časopis možete pronaći na našoj internet stranici www.tim4pin.hr